

การศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
Study of Teaching Management Skills in Digital Age of Teachers
in Educational Opportunity Expansion Schools

พิมพ์ชญา บุญยรัตน์¹

อภิสิทธิ์ สมศรีสุข² และ วันเพ็ญ นันทะศรี³

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร^{1,2,3}

Apisit Somsrisuk² and Wanphen Nunthasri³

Sakonnakhon Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: Pimchadabu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาแนวศึกษาเอกสาร และงานวิจัย จำนวน 10 แหล่ง 2. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 3) การมีคุณธรรม จริยธรรม 4) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 5) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น; การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล; ทักษะการจัดการเรียนรู้

* ได้รับบทความ: 17 สิงหาคม 2568; แก้ไขบทความ: 11 กันยายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 8 มีนาคม 2569

Abstract

This research aimed to study the components of teaching management skills in digital age of teachers in educational opportunity expansion schools, and consisted of two phases: 1. Synthesizing the components through a review of concepts, documents, and research literature from ten sources and 2. Evaluating the appropriateness of the synthesized components by five experts. The research instruments included a document synthesis form and a five-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that the components of teaching management skills in digital age of teachers in educational opportunity expansion schools comprised of five key elements: 1) Designing learning in the digital age 2) Organizing learning activities in the digital age 3) Having morality and ethics 4) Using technology and learning innovation in the digital age and 5) Being a learning person in the digital age. All components were found to be highly appropriate

Keywords: Priority Needs; Digital Learning Management; Learning Management Skills

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดี ในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องยิ่งที่ต้งกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประเทศไทยจะได้มีความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ปัจจุบันเทคโนโลยีและดิจิทัลมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นการเปลี่ยนแปลง ไปสู่สังคมดิจิทัล ส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป และระบบดิจิทัล (Digital system) เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ก่อให้เกิดการพัฒนาในอีกหลายมิติ ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ แหล่งข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้เพียงปลายนิ้วและสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สถานศึกษาจำเป็นต้องออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ใหม่ที่มีความยืดหยุ่น ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (ปุนณัฐ มาเชต, 2565)

แต่ในความเป็นจริงการจัดการศึกษายังประสบปัญหาหลายประการ อาทิ คุณภาพการศึกษา เช่น ในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จาก 63 ประเทศทั่วโลกโดยประเทศไทยมีอันดับ ลดลงเป็นอันดับที่ 33 จากเดิมอันดับที่ 28 และจากรายงานแผนการปฏิรูปประเทศ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ ยังมีประเด็นท้าทาย ได้แก่ สมรรถนะและคุณภาพของครูผู้สอน ทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัล ทรัพยากรของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) นอกจากนี้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2567 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบ ต่ำกว่าระดับประเทศทั้ง 4 กลุ่มสาระฯเช่นกัน ซึ่งจากเอกสารนโยบายและแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะดิจิทัลค่อนข้างน้อย การทำงานส่วนใหญ่ใช้รูปแบบเอกสาร ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดอุปกรณ์สื่อสารในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2567) จากข้อมูลสภาพปัญหาดังกล่าวควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวครูผู้สอนควรจะมีการศึกษาหาวิธีปรับปรุงพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีผลการทดสอบระดับชาติสูงขึ้นอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารร่วมกับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Documentary Research and Expert Evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2559) อ่องจิต เมธยะประภาส (2560) ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2561) สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พยวาร์ ยินดีสุข (2562) ศศิวิมล ม่วงกล้า (2562) ชานนท์ คำปิวทา (2565) ปุญญิสสา เปงยาวงษ์ (2565) เก๋ ทองสอาด (2566) และ Sorbara (2024) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

หลังจากสังเคราะห์องค์ประกอบแล้ว ผู้วิจัยนำองค์ประกอบดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณวุฒิระดับปริญญาเอก สาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน
3. ครูผู้สอน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร เป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง

2. แบบสอบถามประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967) เพื่อใช้ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะ โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง เหมาะสมมาก

3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
3. สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ
4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม
5. รวบรวมแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อพิจารณาการปรากฏขององค์ประกอบในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลตั้งแต่ 8 แหล่งขึ้นไป หรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแหล่งข้อมูลทั้งหมด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ
แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบ
ที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้
ในยุคดิจิทัลของครู จากนักการศึกษาและนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การกำหนด
องค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
โดยพิจารณาความถี่และความสอดคล้องขององค์ประกอบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และสรุปเป็นองค์ประกอบ
หลักของทักษะดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา

นักการศึกษาคนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
แหล่งข้อมูล	ไพฑูริย์ ลิณธรัตน์ (2559)	อ่องจิต เมธยะประสาท (2560)	ถนอมพร เลหากรัสแสง (2561)	สุกัญญา แซ่ม้อย (2561)	พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2562)	ศศิวิมล ม่วงกล้า (2562)	ชานนท์ คำปัทมา (2565)	บุญญิสรา เปงยางษ์ (2565)	เก๋ ทองสะอาด (2566)	Agostino Sorbara (2024)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คิดสรร
องค์ประกอบหลัก ของทักษะในการจัดการ เรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู													
1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	9	90	✓
2. การจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	9	90	✓
3. การมีคุณธรรมจริยธรรม	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	8	80	✓
4. การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	8	80	✓
5. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	8	80	✓
รวม	5	4	5	5	3	3	5	2	5	5			

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของครู ผู้วิจัยได้รวบรวมทักษะการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของครูที่มีองค์ประกอบที่เป็นทฤษฎี รวมทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้พิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป หรือตั้งแต่ร้อยละ 80 ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 90 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 90 3) การมีคุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 80 4) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 80 และ 5) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คิดเป็นร้อยละ 80

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู

ข้อ	ทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	IOC	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การออกแบบการเรียนรู้	1	4.80	0.45	มากที่สุด
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	4.80	0.45	มากที่สุด
3	การมีคุณธรรมจริยธรรม	1	4.80	0.45	มากที่สุด
4	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้	1	4.80	0.45	มากที่สุด
5	การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	1	4.80	0.45	มากที่สุด
รวมทั้งหมด		1	4.80	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC = 1) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
3. การมีคุณธรรม จริยธรรม

4. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

5. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของครูในหลายมิติ ทั้งด้านความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับ การสอนในยุคดิจิทัล (Digital Pedagogy) ที่มุ่งเน้นให้ครูสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ที่เสนอโดย Mishra และ Koehler ซึ่งอธิบายว่า ครูในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความรู้ที่บูรณาการระหว่างความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ (Pedagogical Knowledge) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) เพื่อให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยครูจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ที่มุ่งส่งเสริมให้ครูปรับบทบาทจาก “ผู้สอน” (Teacher) ไปสู่ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Facilitator) หรือ “โค้ชการเรียนรู้” (Learning Coach) ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปุณณัฐธ มาเชค (2565) ที่กล่าวว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย โดยครูจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขณะเดียวกัน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ สุชา จันทน์เอม (2544) และ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูต้องมีการพัฒนาวิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านการออกแบบการเรียนรู้ และครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ในระดับสูง

รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรภัทร์ วรคำ (2565) ที่ศึกษาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัล และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครู

ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์มีความครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ในบริบทของการศึกษายุคดิจิทัล

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ด้านการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้โดยตรง เนื่องจากครูต้องมีการวางแผนการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เลือกสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยเห็นว่าผลการประเมินความเหมาะสมที่อยู่ในระดับมากที่สุดอาจมีข้อจำกัดบางประการ เช่น จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการประเมินองค์ประกอบมีจำนวนไม่มาก และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่อาจมีบริบทการทำงานหรือประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน จึงอาจทำให้ความคิดเห็นมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผลการประเมินมีความครอบคลุมและสะท้อนมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการศึกษาขององค์ประกอบทักษะ ฯ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงดิจิทัล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาสามารถใช้ผลในการวางแผน กำหนดนโยบายหรือมาตรการสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับพื้นที่ และโรงเรียนอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเชิงปริมาณถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ควรขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมหลากหลายบริบทของโรงเรียน เช่น โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในเขตเมืองและชนบท เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แสดงถึงองค์ประกอบหลัก 5 ประการที่มีส่วนทำให้การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพเป็นระบบ ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การมีคุณธรรม จริยธรรม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ทั้งนี้ ความสำเร็จของทักษะการจัดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความเพียงพอวัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ตามบริบทของ แต่ละโรงเรียน การนิเทศภายใน และการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนา “โมเดลการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” ที่มีขั้นตอนชัดเจน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

เก้ ทองสะอาด. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้
ยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์
เขต 1. (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

- ชานนท์ คำปิวทา. (2565). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2561). ครูพันธุ์ C (C-Teachers.). <http://sornorinno.blogspot.com/2010/09/c-c-teacher.html>
- ธีรภัทร์ วรคำ. (2565). แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์สุวิทย์สาส์น.
- บุญญา เป่งยาวงษ์. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปณณัฐ มาเชค. (2565). การบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. <https://edadm.buu.ac.th/public/backend/upload/ed-adm.buu.ac.th/document/file/document166623381159360600.pdf>.
- พิมพ์ดี เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2562). ทักษะ 7C ของครู 4.0. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2559). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 7(8), 230-243.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยี ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(4), 216-224.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

อ่องจิต เมธยะประภาส. (2560). E-Teacher คุณลักษณะของครูและนักเรียนในศตวรรษที่ 21. <http://www.slideplayer.mcu.ac.th/?p=162>

Agostino Sorbara. (2024). Teachers and digital skills. Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME), 14(4), 52-55.